

GIÁM SÁT TÀI CHÍNH
ĐỐI VỚI DOANH NGHIỆP
NHÀ NƯỚC

Không chỉ là điều kiện cần

● THU HƯỜNG

“QUY CHẾ GIÁM SÁT TÀI CHÍNH VÀ ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG VÀ CÔNG KHAI THÔNG TIN TÀI CHÍNH ĐỐI VỚI DOANH NGHIỆP DO NHÀ NƯỚC LÀM CHỦ SỞ HỮU VÀ DOANH NGHIỆP CÓ VỐN NHÀ NƯỚC”(BAN HÀNH KÈM THEO NGHỊ ĐỊNH SỐ 61/2013/NĐ-CP NGÀY 25/6/2013 CỦA CHÍNH PHỦ) VỚI NHIỀU NỘI DUNG MỚI, SÁT THỰC, SỚM GÓP PHẦN VÀO VIỆC NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ CÁC DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC (DNNN) VÀ DOANH NGHIỆP (DN) CÓ VỐN NHÀ NƯỚC. SONG ĐÓ MỚI CHỈ LÀ “ĐIỀU KIỆN CẦN”!

Theo ông Phạm Viết Muôn, Phó Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ, Phó trưởng Ban Thường trực Ban Chỉ đạo Đổi mới và Phát triển DN thì nguyên nhân dẫn tới tình trạng chưa hiệu quả của DNNN là do chúng ta chuyển từ thái cực này sang thái cực khác. Từ quản lý quá chặt, tham gia quá sâu vào hoạt động của DNNN sang giao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm gần như tuyệt đối cho

các Tập đoàn, tổng công ty mà không có cơ chế kiểm tra, giám sát thường xuyên, hiệu quả. Nhiều khi sai phạm xảy ra rồi mới biết, lúc xử lý thì hậu quả đã quá nặng nề. Còn theo một số nhà nghiên cứu kinh tế và các luật gia thì cho rằng, nguyên nhân sâu xa dẫn đến tình trạng trên là do chúng ta chậm trễ trong cải cách, đổi mới, kéo dài quá lâu việc tách quyền chủ sở hữu DN ra khỏi các

cơ quan quản lý nhà nước. Trên thực tế, cùng với quá trình cổ phần hóa DN, Tổng công ty Đầu tư và Kinh doanh vốn Nhà nước (SCIC) đã ra đời để thực hiện điều này. Theo đó, tổ chức này sẽ là một đơn vị tiếp nhận phần vốn nhà nước tại các DN, để thực hiện quyền chủ sở hữu một cách chuyên nghiệp, minh bạch và hiệu quả nhất. Đây có thể coi là mấu chốt quyết định quá trình

tách bạch vai trò chủ sở hữu nhà nước đối với DNNN ra khỏi vai trò hoạch định chính sách của các đơn vị quản lý hành chính nhà nước. Song, trên thực tế quá trình chuyển quản lý vốn nhà nước ở DN từ các bộ, ngành và địa phương về SCIC gặp nhiều khó khăn và chậm trễ. Chính vì thế ngày 15/11/2012, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 99/2012/NĐ-CP về phân công, phân cấp thực hiện các quyền, trách nhiệm, nghĩa vụ của chủ sở hữu nhà nước đối với DNNN và vốn nhà nước đầu tư vào DN (có hiệu lực thi hành từ ngày 30/12/2012). Song, Nghị định này chỉ đạt được hiệu quả khi công tác quản lý và giám sát tài chính ở các DNNN được thực hiện một cách nghiêm chỉnh, đúng quy định của pháp luật.

Nhằm thực hiện tốt công tác giám sát tài chính đối với DNNN, Chính phủ đã ban hành “Quy chế quản lý tài chính của công ty nhà nước và quản lý vốn nhà nước đầu tư vào DN khác” (tại Nghị định số 199/2004/NĐ-CP ngày 03/12/2004; Nghị định số 09/2009/NĐ-CP ngày 05/2/2009). Song, hiệu lực và hiệu quả của công tác quản lý, giám sát tài chính đối với DNNN trong nhiều năm qua vẫn chưa đạt yêu cầu. Chính vì thế ngày 25/6/2013, Chính phủ đã ký ban hành “Quy chế Giám sát tài chính và đánh giá hiệu quả hoạt động và công khai thông tin tài chính đối với DN do Nhà nước làm chủ sở hữu và DN có vốn Nhà nước”, tại Nghị định số 61/2013/NĐ-CP (sau đây gọi là Quy chế 61). So với những quy chế giám sát tài chính của DNNN đã ban hành trước đây, thì Quy chế 61 có khá nhiều điểm mới.

Trước hết, Quy chế 61 có phạm vi điều chỉnh rất rộng

trong hoạt động giám sát tại các DNNN. Như Điều 1 đã ghi: “Quy chế này quy định việc giám sát tài chính và đánh giá hiệu quả hoạt động và công khai thông tin tài chính đối với doanh nghiệp do nhà nước làm chủ sở hữu và doanh nghiệp có vốn nhà nước”. Việc mở rộng phạm vi điều chỉnh của quy chế này là nhằm đạt đến một hiệu quả ngày càng cao hơn của việc sử dụng vốn nhà nước đầu tư vào DN; việc công khai thông tin tài chính sẽ là công cụ hữu hiệu góp phần ngăn chặn tình trạng tham nhũng, lãng phí.

Thứ hai, đối tượng áp dụng của Quy chế 61 cũng được mở rộng hơn. Ngoài việc giám sát tài chính DN 100% vốn nhà nước, Quy chế 61 còn điều chỉnh cả những DN có vốn nhà nước gồm Cty cổ phần, Cty TNHH có từ hai thành viên trở lên mà Nhà nước là cổ đông/thành viên góp vốn. Với các Cty này, Quy chế cũng quy định với hai trường hợp: Nhà nước nắm giữ trên 50% vốn điều lệ và Nhà nước nắm giữ không quá 50% vốn điều lệ.

Thứ ba, về việc giám sát tài chính, Quy chế 61 đã quy định rất rõ về chủ thể giám sát, nội dung giám sát, căn cứ giám sát, phương thức giám sát... Đáng lưu ý là, phương thức giám sát được quy định gồm giám sát trực tiếp, giám sát gián tiếp; giám sát trước, giám sát trong và giám sát sau. Hy vọng, với phương thức giám sát toàn diện như Quy chế đã nêu sẽ không còn những “việc đã rồi”, như đã từng xảy ra trong các DNNN trong thời gian qua.

Thứ tư, Quy chế 61 quy định rất rõ về chủ thể giám sát, về những chế tài đối với các viên chức quản lý DN, chủ sở hữu khi không thực hiện trách nhiệm, quyền hạn được giao.

Thứ năm, Quy chế 61 dành hẳn một Chương từ Điều 25 đến Điều 28 quy định về công khai thông tin tài chính. Chương này đã quy định rõ “Đối tượng, phạm vi công khai thông tin tài chính” (tại Điều 25); “Mục đích và nguyên tắc công khai thông tin tài chính” (Điều 26); “Nội dung công khai thông tin tài chính” (Điều 27) và “Tổ chức công khai thông tin” (Điều 28).

Có thể thấy rằng, Quy chế này ra đời với nhiều nội dung mới, sát thực sớm góp phần vào việc nâng cao hiệu quả quản lý các DNNN và DN có vốn nhà nước.

Tuy nhiên, Quy chế 61 cũng chỉ là “điều kiện cần”. Để công tác giám sát tài chính đối với DNNN và DN có vốn Nhà nước đạt hiệu quả cao trong cuộc sống, thì lại phải có thêm “điều kiện đủ”. Mà điều kiện đủ chỉ có được trong thực tế. Đó chính là hiệu quả của việc thực thi pháp luật.

Vấn đề quan trọng trước tiên, là chọn người được giao nhiệm vụ kiểm tra, giám sát.

Tiếp đến, số lượng người tham gia vào lực lượng kiểm tra, giám sát. Bởi lẽ, để giám sát trước, giám sát trong quá trình hoạt động kinh doanh của DN, người có chức năng giám sát không thể “giám sát từ xa” mà phải trực tiếp kiểm tra tại DN.

Cuối cùng, việc công khai thông tin tài chính là nội dung mới, rất quan trọng và chỉ có tác dụng tích cực khi nội dung công khai đảm bảo trung thực. Phần lớn các thông tin phải công khai đều phải được thể hiện trên báo cáo tài chính của DN. Song, trên thực tế, tình trạng “lãi giả, lỗ thật” lại thường xảy ra ở các DNNN ■

Nguồn tài liệu tham khảo:

- <http://dangcongsan.vn>
- <http://daidoanket.vn>
- <http://sgtt.vn>